

CZU 050:94

PUBLICAȚII PERIODICE RARE DIN DOMENIUL ISTORIEI Rare periodical publications in the field of history

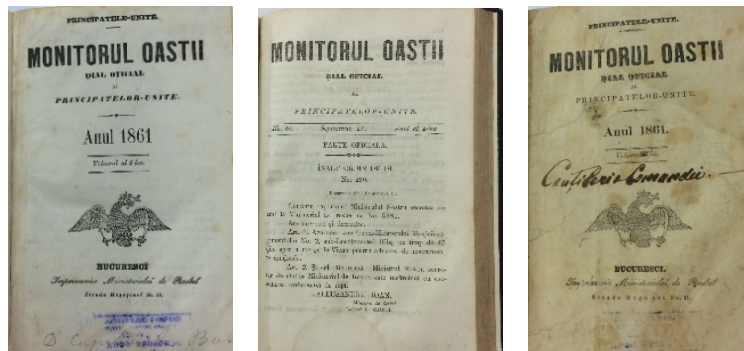
Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN

Abstract: *This article refers to periodical publications in the field of history housed in the Rare Documents of Special Collection. The authors make a detailed synthesis of each magazine presented.*

Key words: *periodical publications, history of Romanians, historical magazine, history studies, articles, notes, reviews*

Istoria (Historia magistra vitae) este o expresie latină, provenită din dialogul *De Oratore* a lui Marcus Tullius Cicero, care sugerează că „istoria este învățătorul vieții”. Fraza transmite ideea că studiul trecutului ar trebui să servească drept lecție pentru viitor, pentru a se evita greșelile. Istoria își menține privilegiul de a se găsi printre științele umaniste fără de care nu se poate vorbi de o cultură generală acceptată. *Colecția de Documente Rare* a BȘ USARB cuprinde și publicații periodice din domeniul istoriei românilor, care aduc informații despre evenimentele politice, aspectele economice, sociale și culturale. Nicolae Iorga, cel mai mare istoric român, a editat și condus numeroase ziare și reviste: „Neamul românesc”, „Revista istorică”, „Revue Historique du Sud-Est-Européen”, „Floarea darurilor”, „Sămănătorul”. etc., multe din ele sunt de găsit în bogata colecție a BȘ USARB.

Monitorul Oastii. Dial Oficial al Principatelor Unite. Apărea la București, la Imprimeria Ministerului de Resbel. Cuprindea rapoarte, înalt ordin de zi, decrete, dispoziții, instrucțiuni, regulamente emise de Ministerul de Război, care reglementa activitatea și buna funcționare a armatei române. Monitorul Oastii include în conținut partea oficială, partea neoficială și varietăți (curs de artă și istorie militară), elemente

care stau la baza activității desfășurate în armată. Înaltul ordin de zi este semnat de Aleksandru Ioan, Ministru de resbel și General Florescu; Colonel Sămeșescu; Colonel I. Ghica. Prezentăm din capitolul, Partea oficială un Înalt ordin de di, No. 290. București 1861 Septembrie 17. Conform raportului Ministerului Nostru secretar de stat la Ministeriul de resbel cu No. 3981. Am decretat și decretăm. Art. 1. Acordăm voe Capel-

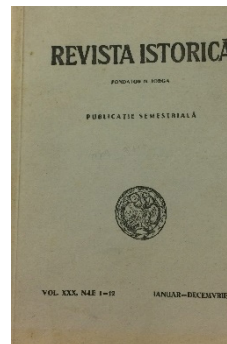
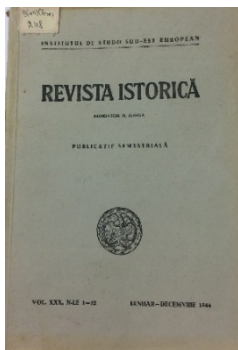

Maisterului Muzicii regimentului No. 2, sub-Locotenentul Hibș, pe timp de 45 de zile spre a merge la Viena pentru instrumente muzicale. Art. 2. Și cel din urmă. Ministerul Nostru secretar de stat la Ministeriul de Resbel este însărcinat cu esecutarea ordonanței de față. Alecsandru Ioan. Ministru de resbel. Colonel I. Ghica, (anul 1861 vol. 4, No. 55 Septembrie 28. Anul al 2-lea),

În reproducerea textului este păstrată ortografia originală. În Colecția de Documente Rare deținem Monitorul Oastii, Anul 1861, Vol. 3-4, Anul al 2-lea de apariție.

Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie. Organ al Societății Istorice Române. Director-proprietar Em. E. Kretzulescu, președintele societății istorice Române ajutat de comitetul de redacțiune ales de societate. Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie, organul al Societății Istorice Române, apare semestrial în două tomuri pe fiecare an la București Institutul de Arte Grafice CAROL GOBL, cu întreruperi 1 oct.1882-1885,1887, 1891; 1893-1894; 1902-1903; 1909-1914; 1922, sub direcția unui comitet de redacție: N. I. Apostolescu, Ilie Bărbulescu, C. I. Brătianu, Nic. Densusianu, Em. Grigorovitz, G. I. Ionescu-Gion, Nicod. Locusteanu; I. N. Petra; cu Director Gr. Tocilescu (1882-1922). Publică studii și articole de istorie, documente istorice, portrete și facsimile, între colaboratori figurând B. P. Hasdeu, Gr. Tocilescu, N. Iorga, V. A. Urechia. Alți colaboratori: Ilie Bărbulescu, M. Gaster, O. Tafrali, I. Ursu, B. Cotovu, Em. Kretzulescu și alții.

Revista conține fotografii, ilustrații de epocă ale marilor personalități române: Al. Lambrior (1840-1883), Portretul lui Tudor Vladimirescu din biserica Prejna (Mehedintți), Alexandru Hașdeu, Marca familiei Hașdeu (după un manuscris de Alexandru Hașdeu), Bogdan Petriceicu Hașdeu, Efrem Hașdeu, M.S. Regele Carol I în al 47-lea an al domniei, A. S. R. Principele Ferdinand, Comandantul șef al armatei române peste Dunăre în 1913, Mânăstirea Brâncoveni. Ctitorii, O scrisoare a lui Alexandru Hașdeu, etc. Din tabla de materii: Episcop Melchisedee. Mitropolitul Grigore Țambac (Vol. I, 1884); Papadopul Calimah Al. Dare de semă despre câte-va cărți vechi (Vol. VI, 1891); Gr. G. Tocilescu. Nouvelles recherches sur le Monument de Tropaeum (Vol. VII, 1893); Statutele „Societății istorice române” (Vol. VIII, 1902); Hașdeu și Tocilescu, conferința rostită la societatea istorică română în seara de 18 februarie 1912 (Vol. XIII, 1912); Sturza Alex., Rasa românească din punctul de vedere antropologic și etnografic (Vol. XIII, 1912); Ursu I. Bătălia din Câmpul Pâinii (1947) (Vol. XIV, 1913); Popescu-Băjenaru I. Biserica Domnească din satul Căciulați (Vol. XVI, 1922). Deținem în colecție revistele din anii: 1884, 1891,1893, 1902, 1903, 1910, 1911, 1913, 1915, 1922.

Revista istorică: Dări de seamă, documente și notițe. Publicată de N. Iorga cu concursul mai multor specialiști. (1915-1945) Fondator N. Iorga, Director: N. Bănescu. Apare la București, trimestrial la tipografia „Cultura Neamului Românesc”, sub auspiciile Casei Școalelor. Revista istorică publică studii, articole, note, rapoarte, recenzii, dări de seamă, cronică. Programul cu care a pornit revista în Ianuarie 1915 a fost semnalarea ideii originale, a descoperirii, orientarea și îndemnul la cercetare. Apoi, materialul mărunț, care se pierde, informația bibliografică, „darea de seamă” care să urmărește tot ce se publică aici și se publică în străinătate, în legătură cu noi sau având un interes pentru noi, spre a crea orientarea în domeniul întreg al istoriei, fără de care atâtea cercetări speciale rămân zadarnice. Aici găsim multe articole semnate de către N. Iorga: Lucruri nouă găsite în Basarabia; Moliere și Românii (comunicație comemorativă la Academia Română); Cele mai vechi cronică ungurești și trecutul Românilor. Epoca angevină (comunicație la Academia Română); O nouă istorie universală: a d-lui Corrado Barbagallo; O prefață greacă închinată lui Alexandru-Vodă Ipsilanti, Domn al Moldovei; Romanitatea din jurul Brașovului; Cronică, Notițe, etc.. Atrag atenția studiile lui Horia Opișan: Un izvor polon asupra luptei de la Țuțora (1620). Un capitol separat prezintă dările de seamă: Al. Rosetti : Istoria limbii române (Th. Capidan); Pietro Orsi : Storia mondiale dal 1814 al 1938 (N. Iorga); Ștefan Mărcuș : Sătmar (N. Iorga); I. Bianu - N. Hodoș - D. Simonescu, Bibliografia românească veche, III Blajul bicentinar, Omagiu; T. Maiorescu, Memorii, etc. Revista Istorică, Vol. XXVII din ianuarie-decembrie 1941 este editată, În memoria lui NICOLAE IORGA, N. Bănescu, menționa că „*Revista istorică*” își încheia un sfert de veac de existență, în momentul în care ilustrul ei întemeietor era smuls, prin cea mai odioasă crimă, din mijlocul nostru. A fost, în felul ei, cea dintâi în țara noastră și menită a umplea un gol ce se simțea tot mai mult, a îndeplini mari nevoi, pe care atât de bine le lămură, în cuvântul său introductiv, regretatul Nicolae Iorga. Deținem în colecție revistele din anii: 1920, 1922, 1926, 1933, 1936-1940, 1941, 1943-1944.

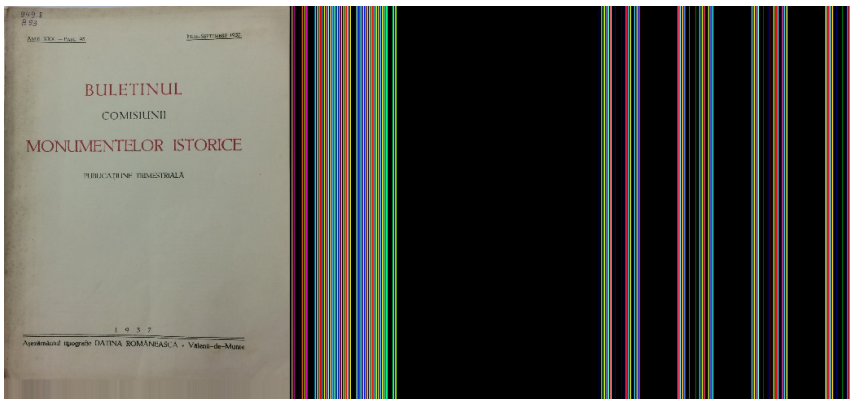
Revista istorică română. Organ al Institutului de Istorie Națională din București. Apare la București, de patru ori pe an, în fascicule de 112 pagini, între anii 1931 și 1947 sub egida Institutului de Istorie Națională. A fost condusă la început de un comitet de direcție constând din fondatorii Gh. Brătianu, Nicolae Cartoian, Scarlat Lambrino, Petre P. Panaitescu, Constantin C. Giurescu, Alexandru Rosetti și George Matei Cantacuzino, direcția fiind preluată în 1940 de Constantin C. Giurescu. Revista istorică română a fost organul mișcării istoriografice cunoscute drept „Școala nouă”, care a apărut ca o reacție la generația veche, reprezentată în special de Nicolae Iorga. Reprezentanții școlii noi criticau școala veche din punct de vedere metodologic și întăreau necesitatea tratării aspectelor sociale, economice și culturale în studiul istoriei. Revista publică studii de istorie medie, modernă și contemporană, dând prioritate unor teme precum: studiile politice, relațiile interetnice și interconfesionale, raporturile dintre biserică și societate, dintre alogeni și autohtoni, rolul elitelor, structuri sociale și instituții, cercetarea trecutului sub aspectele vieții poporului nostru: istoria politică, instituțiile, viața socială și economică, limba, literatura, arta, religia, viața populară. *Revista Istoria Română* acordă o mare extindere recenziilor critice, su-

punând unei cercetări amănunțite cărțile și articolele mai însemnate cu privire la istoria noastră: Al. Rosetii. Cele mai vechi traduceri românești de cărți religioase. Considerații asupra datării și localizării lor în lumina cercetărilor nouă (Fasc.1, 1944); Gh. Oprescu. Grafica românească din secolul al XIX-lea (Fasc.3, 1943); I. M. Neda. Centru de iconari din comuna Laz (fasc.2, 1944), etc. *Revista Istoria Română* a organizat o rubrică specială „miscellanea” cu un conținut variat care aparținea mai multor autori: Z. Pâclișanu. Un scandal științific (Fasc.3, 1943); I. D. Ștefănescu. Pictorul Paul Baudry și țările românești (Fasc.2, 1944); Ștefan Ciobanu. Un document inedit din timpurile lui Ștefan cel Mare (Fasc.1, 1944), etc. Deținem în colecție revistele din anii: 1931, 1940-1941, 1943-1944.

Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, publicația Comisiunii Monumentelor Istorice. Apare la București în perioada 1908-1945, publicație trimestrială, fiecare fascicolă apare în două ediții pe hârtie chromă și velină. Primul număr a apărut în ianuarie 1908, sub auspiciile Ministerului de Culte și Instrucțiune Publică la Editura Administrației Casei Bisericii. Acesta menționează statutul publicației de „organ oficial” al Comisiunii. Primul comitet de redacție a fost alcătuit din Grigore G. Tocilescu, Ioan Kalinderu și arhitecții Grigore Cerchez și Nicolae Gabrielescu. Între anii 1930-1936, Comisia Monumentelor Istorice s-a aflat sub președinția lui Nicolae Iorga. Buletinului Comisiei Monumentelor Istorice conține contribuții de mare valoare la cunoașterea monumentelor istorice și siturilor arheologice, aparținând celor mai importante personalități ale cercetării istorice din România din această perioadă. Publicația a fost alcătuită din două părți: partea oficială și partea științifică. Partea oficială se ocupa de rapoartele anuale ale Comisiunii, procesele verbale legate de ședințele acesteia și de actele oficiale elaborate de Comisiune. Partea științifică este dedicată monografiilor istorice, arhitecturale și artistice ale monumentelor Regatului sau din afara lui ctitorite de domnitorii români, studii asupra picturii murale, elementelor sculpturale, inscripțiilor, pietrelor tombale, decorațiilor etc. legate de monumentele istorice precum și note bibliografice asupra unor publicații de specialitate. Paginile publicației

au constituit o adevărată arhivă și școală de documentare în domeniul istoric și arhitectural din România, rămânând și la ora aceasta cea mai completă și notabilă sursă de referință cu privire la domeniul istoriei patrimoniului arhitectural românesc. Buletinul deține foarte multe ilustrații și un rezume în limba franceză. Din sumarul revistei, Dr. Veress, A. Frescele Cetății Făgărașului; Socolescu, T. Casa Dobrescu din Ploești (1926), Iorga N. Piertele de mormânt ale Sașilor din Baia (1931), Tudor, D. Antichitățile preis-

torice și române din județul Romanați (1933), Brătulescu, V. Biserici din Vâlcea; Iorga N. Un caiet de miniaturist; Ghika-Budești, N. Artele minore bizantine și romane; Moga, L. Un plan inedit de la 1847 al unui sector din orașul București (1937).

Deținem în colecție reviste din anii: 1924 -1927, 1929, 1931, 1933-1935, 1937.

„Cunoscând istoria, eroii, tradiția, ne facem mai sociabili, mai altruști, mai iubitori de om și viață. Istorie se cheamă ceea ce s-a întâmplat cu adevărat, nu ceea ce am vrea să se fi întâmplat”, menționa, Nicolae Iorga (1871-1940) istoric, critic literar, dramaturg, memorialist, scriitor român, politician și prim-ministru al României.

Referințe bibliografice

1. *Academic dictionaries and encyclopedias* [on-line] [citată 20 iul. 2017]. Disponibil: <http://de.academic.ru/dic.nsf/dewiki/2407932>
2. BLAGA, Lucian. *Vederi și istorie*. Galați : Ed. Porto-Franco, 1992. 156 p. ISBN 973-557-158-7.
3. *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice* [on-line] [citată 20 iulie 2017]. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Buletinul_Comisiunii_Monumentelor_Istorice
4. *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*. București : Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1979. 973 p.
5. *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*. Ch. : Ed. Guivas, 2001. ISBN 9975-980-13-6.
6. HANGIU, I. *Dicționarul presei literare românești (1790-2000)*. București : Ed. Institutul Cultural Român, 2004. p. 915 ISBN 973-577-050-4.
7. *Literatura română. Dicționar – antologie de istorie și teorie literară*. Ch.: Ed. Museum, 2000. 524 p. ISBN 9975-905-62-6.
8. *Publicațiile periodice românești (ziare, gazete, reviste)*. T.2 : Catalog alfabetic: 1907-1918. Supliment: 1790-1906. București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1969. 868 p.